

Тема:

**10-11 вересня
2021 року
відбулося
чергове
засідання РАУ**

с. 3

**З нагоди
30-річчя
Незалежності
України
7 адвокатів
отримали звання
«Заслужений
юрист України»**

с. 8

**Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ**

с. 11

**Історія
адвокатури:**
адвокатура
у проголошенні
Незалежності
України
(до 30-річчя
Незалежності
України)

с. 56

АДВОКАТУРА У ПРОГОЛОШЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (ДО 30-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ)

Ірина Василюк,

к. і. н., керівник Центру досліджень адвокатури і права НААУ

Акт проголошення незалежності України, ухвалений 24 серпня 1991 року, став результатом боротьби багатьох поколінь і мільйонів осіб протягом ХХ століття. Серед них були й українські адвокати. Внесок адвокатури у проголошення державної незалежності незаперечний і вкрай вагомий. Саме адвокати обґрунтували ідею політичної самостійності України, були авторами і підписантами правових документів, творцями законодавства, проголошували незалежність України та зберегли клейноди держави на еміграції.

Уперше Україна як незалежна держава постала на політичній мапі Європи 22 січня 1918 року. Тоді, більш ніж століття тому, творцями української державності стали адвокати. Вони обіймали посади президентів і прем'єр-міністрів, законодавців і міністрів, очолювали дипломатичні місії та місцеві органи влади. Адвокатура вела державницьку роботу протягом всього буремного ХХ століття.

Точною відліку державницької боротьби стала Українська революція 1917 — 1921 років. Було проголошено Українську Народну Республіку — першу українську державність з парламентом, урядом і законодавством. Щонайменше 22 адвокати стали членами всеукраїнського законодавчого органу — Центральної Ради, яку очолив Михайло Грушевський. Одразу ж цю молоду державу довелося відстоювати зі зброєю в руках.

Варто згадати серед багатьох інших заслужених діячів заступника Михайла Грушевського у Центральній Раді адвоката Федора Крижанівського, першого міністра судових справ Української Народної Республіки, згодом також міністра праці адвоката Валентина Садовського, члена Центральної Ради, міського голову міста Кременець адвоката Бориса Козубського.

До складу урядів Гетьманату Павла Скоропадського увійшло 8 адвокатів. Найвідоміші з них: Голова Ради

Міністрів та міністр освіти і мистецтва адвокат *Микола Василенко*; державний секретар Ради Міністрів адвокат *Ігор Кістяковський*; міністр торгівлі та промисловості Української Держави адвокат *Сергій Гутник*; міністр праці адвокат *Максим Славинський*; член Державного Сенату — адвокат *Михайло Пухтинський*.

До складу Директорії УНР, яка прийшла до влади внаслідок антигетьманського повстання, увійшов адвокат *Опанас Андрієвський*. Державним секретарем Ради народних міністрів доби Директорії УНР став адвокат *Михайло Корчинський*, міністром юстиції — адвокат *Григорій Сиротенко*. В урядах Директорії працювало 11 адвокатів.

На дипломатичній службі молоді української держави відзначилося чимало представників адвокатури. Послом Української Народної Республіки у Данії був адвокат *Дмитро Левицький*. Головою дипломатичного представництва УНР у Великій Британії були адвокати *Арнольд Марголін* і *Ярослав Олесницький*. Місію Західно-Української Республіки до США очолив адвокат *Лонгин Цегельський*. Послом Директорії Української Народної Республіки у Греції був адвокат *Федір Матушевський*.

Утворення Західно-Української Народної Республіки стало логічним підсумком розвитку національно-

політичного руху на західноукраїнських землях. Провідну роль у цьому процесі відіграли українські адвокати. Президентом ЗУНР і головою парламенту — Української Національної Ради став *адвокат Євген Петрушевич*, а віце-президентом парламенту — *адвокат Лев Бачинський*.

Першим прем'єр-міністром й міністром фінансів ЗУНР був *адвокат Кость Левицький*. У його уряді міністром судівництва став *адвокат Сидір Голубович*, згодом другий прем'єр-міністр ЗУНР; міністром внутрішніх справ — *адвокат Лонгин Цегельський*, міністром закордонних справ — *адвокат Степан Витвицький*, міністром продовольства — *адвокат Степан Федак*, міністром внутрішніх справ *адвокат Іван Макух*.

У місцевій владі ЗУНР із 48 повітових комісарів 25 за фахом були адвокатами.

Адвокати відіграли ключову роль у законодавчому оформленні Соборності України. Вони були активними учасниками розробки правових документів, проведення підготовчих переговорів та проголошення Акта Злуки — тобто об'єднання Східної і Західної України.

Під першими документами соборної України — Передвступним договором між УНР і ЗУНР, що укладався у Фастові, поставили свої підписи українські адвокати — *Дмитро Левицький* та *Лонгин Цегельський*, *адвокат Опанас Андрієвський* підписав також і Універсал Директорії УНР про об'єднання.

22 січня 1919 року на Софійській площі у Києві *адвокати Лев Бачинський* та *Лонгин Цегельський* урочисто проголосили Акт Злуки. Для представників іноземних держав *адвокат з Галичини Ярослав Олесницький* зачитав Акт Злуки французькою — мовою дипломатичного спілкування.

Утворення єдиної, соборної, незалежної Української Держави здійснило мрію багатьох поколінь і стало втіленням споконвічного прагнення українського народу.

Представники адвокатури здійснили вагомий внесок у проголошення незалежності Карпатської України 15 березня 1939 року. *Адвокат Михайло Брацайко* був автором проєкту закону про назву, мову, прапор, герб та гімн Карпатської України. Його брат, *адвокат*

Юліан Брацайко став міністром фінансів і комунікацій Карпатської України.

Державницька традиція збереглася і продовжилася в еміграції. У 1926 — 1954 роках *адвокату Андрію Лівицькому* судилося стати президентом Української Народної Республіки в екзилі. *Адвокат Степан Витвицький* став його наступником, президентом УНР в еміграції у 1954 — 1965 роках.

Адвокати Андрій Лівицький та Степан Витвицький зуміли сформувати та організувати діяльність українського уряду в еміграції — Державного Центру Української Народної Республіки. Центр діяв протягом 71 року, з них 39 років поспіль його очолювали вищезгадані адвокати.

Адвокати-президенти Української Народної Республіки на еміграції зберегли основні атрибути державної влади — прапор, державну печатку та президентські клейноди, які повернулися в Україну після проголошення незалежності у 1991 році. 22 серпня 1992 року президент Української Народної Республіки в екзилі Микола Плав'юк склав повноваження і проголосив державу Україна правонаступницею УНР.

Адвокатура брала активну участь у розбудові усіх ділянок суспільного життя. Саме адвокати були активними учасниками кооперативного руху, очолювали перші українські фінансові організації, банки, страхові компанії, були знаними меценатами і філантропами, брали участь у роботі органів місцевого самоврядування. *Адвокати Микола Левитський, Степан Федак, Федір Крижанівський, Теофіл Кормош* — «батьки-засновники» української кооперації та банківської справи.

Адвокати-письменники Андрій Чайковський, Марко Черемшина, Лесь Мартович, Франц Коковський, Осип Назарук, Михайло Комаров, Теодот Галін, а також адвокати-композитори Анатолій Кос-Анатольський, Богдан Веселовський своєю творчістю здійснили вагомий внесок у розвиток української літератури та музики, їхні твори увійшли до національної спадщини України.

Українська незалежність постала внаслідок боротьби протягом усього ХХ століття — століття війн і революцій. У її здобутті — величезний внесок українських адвокатів. Пам'ятаємо їх і вшановуємо!